

Justitsministeriet
procesoginsolvensretskontoret@jm.dk
cc: ceop@jm.dk

28. februar 2025

Ældre Sagen
Snorresgade 17-19
2300 København S

Tlf. 33 96 86 86
www.aeldresagen.dk
aeldresagen@aeldresagen.dk

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af værgemålsloven og lov om social service (Initiativer med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiderne hos Familieretshuset i værgemålssager, fastsættelse af øvre grænse for antal værgemål m.v.)

Ældre Sagen takker for muligheden for at afgive høringssvar om ovenstående lovforslag.

Overordnet set er det yderst hensigtsmæssigt at indføre initiativer til nedbringelse af de meget lange sagsbehandlingstider i Familieretshuset. Det er dog tvivlsomt, om de foreslåede ændringer i tilstrækkelig grad kan medvirke til at nedbringe sagsbehandlingstiderne på værgemålsområdet i nævneværdig grad. Ældre Sagen har derfor en række forslag til ændring af det foreliggende udkast til lovforslag.

Ordlyd om "institutioner" er forældet og bør ændres (værgemålsloven § 18, stk. 2)

Ældre Sagen er forundret over lovforslagets forældede terminologi, hvor boliger i botilbud og plejehjem omtales som "institutioner". Ældre Sagen skal henlede opmærksomheden på, at disse boligtyper i dag i vid udstrækning er beboerens egen lejebolig med lejekontrakt og de rettigheder, som følger heraf. Vi skal også bemærke, at institutionsbegrebet blev ophævet i 1998 i forbindelse med, at daværende bistandslov blev erstattet af serviceloven. Det betyder, at bolig og serviceydelse i dag er adskilt, og at boligen anses for at være eget hjem, uanset boligform. Vi henleder i denne forbindelse også opmærksomheden på, at FN's Handicapkomite i august 2024 har udtalt betydelig kritik af Danmarks håndtering af handicap-området. Herunder har Handicapkomiteen fastslået, at Danmark bør indføre strategier for afinstitutionisering. Ældre Sagen mener, at den forældede brug af ordet "institution" i lovforslaget er medvirkende til at fastholde en institutions-præget tankegang om mennesker, der har brug for omfattende hjælp i hverdagen. Dette ordvalg bør derfor efter vores opfattelse som minimum ændres i den nye affattelse af værgemålslovens § 18, stk. 2 således, at ordet "institution" udgår af bestemmelsens ordlyd.

Simpel kategori og attest kan muligvis lette adgangen til at varetage nære pårørendes forhold (værgemålsloven ny § 17a)

Det er som udgangspunkt en god idé at gøre det lettere at varetage nære pårørendes forhold. Det er også positivt, at lovforslaget lægger op til hurtigt

sagsbehandling ved ansøgning om attesten. Der er imidlertid uklarheder i lovforslaget om muligheden for at udstede en attest.

For det første er det uklart, hvordan denne type værgemål skal fungere i praksis i forhold til adgang til pågældendes bankforretninger. Betyder det, at personen med attest får adgang til pågældendes konti? Eller er det banken, der skal vurdere, om en betaling falder ind under attesten?

Det fremgår af lovforslaget, at attesten omfatter ”løbende økonomiske dispositioner til underhold, der betales til en offentlig myndighed eller private kreditorer, der opkræver bolig eller forsyningsudgifter”. Det fremgår imidlertid ikke, hvordan den pårørende med attesten skal afholde andre udgifter som fx udgifter til transport, medicin, telefon, internet, forsikringer m.v. Er betaling af sådanne udgifter dermed ikke omfattet af attesten? Hvordan mener ministeriet, at sådanne øvrige betalinger skal foregå?

Det er desuden samlet set vores opfattelse, at mulighederne i attesten som lovforslaget fremstår, er indskrænkede, og at det dermed formentlig i de fleste tilfælde vil blive nødvendigt, at der oprettes et værgemål under alle omstændigheder.

For det andet er det uklart, hvad hensigten er med, at den, der har behov for bistand, skal/kan samtykke. Dette er ikke uddybet nærmere i bemærkningerne. At attesten kan udstedes på grundlag af vedkommendes samtykke, vil efter Ældre Sagens opfattelse nok udgøre undtagelsen i praksis, på samme måde som det i forhold til fremtidsfuldmagter er undtagelsen, at fremtidsfuldmagtsgiver selv anmoder om at få sat fuldmagten i kraft.

På baggrund af ovenstående anbefaler Ældre Sagen, at uklarheder i lovforslaget iagttages og afklares inden lovforslagets fremsættelse i Folketinget.

Endelig er vi bekymrede for, om endnu en form for værgemål vil medvirke til uoverskuelighed i sagsbehandlingen og dermed modvirke formålet med at nedbringe sagsbehandlingstiderne i Familieretshuset. Som lovforslaget foreligger, fremstår det ikke åbenbart, at dette forslag vil kunne medvirke nævneværdigt til nedbringelse af sagsbehandlingstiden i Familieretshuset.

Myndigheder skal have ansvaret for sagsoplysning

Myndigheders pligt til sagsoplysning er udtryk for en almindelig retsgrundsætning, som gælder på ulovbestemt grundlag i den offentlige forvaltning. Pligten til sagsoplysning anses for at være en garantiforskrift. Vi kan derfor ikke bifalde den foreslåede fravigelse af dette grundlæggende forvaltningsretlige princip. Ikke mindst fordi formålet med officialprincippet er at understøtte, at der træffes materielt lovlige og rigtige afgørelser, og derfor bør ansvaret for sagsoplysningen ikke pålægges ansøgere om værgemål.

Det fremgår af forslagens § 18 og bemærkningerne i lovforslagets punkt 2.1.3.4, at der i enkeltsager skal tages konkret stilling til, om det er dokumenteret, at læge-

erklæringer og udtalelser ikke kan indhentes af ansøgeren. Vi mener derfor, at det er tvivlsomt, om forslaget kan nedbringe sagsbehandlingstiderne i Familierets-
huset. For at imødegå behovet for kortere sagsbehandlingstider i Familieretshuset
mener vi, at dette forslag om fravigelse af det almindelige princip om offentlige
myndigheders pligt til sagsoplysning skal udgå.

Fornuftigt med en øvre grænse for antal værgemål (værgemålsloven § 11)

Det er umiddelbart hensigtsmæssigt at indføre en øvre grænse for, hvor mange
værgemål den enkelte værge kan varetage. I den forbindelse er det fint med et
maksimum for antal tildelte værgemål. Ældre Sagen undrer sig dog over, at
Familieretshuset tilsyneladende ikke selv har en oversigt over, hvor mange
værgemål den enkelte faste værge er tildelt. Det fremgår af lovforslaget, at den
faste værge skal give Familieretshuset besked, når der er fem værgemål fra den
maksimale grænse. Det forekommer mest hensigtsmæssigt, at Familieretshuset
selv har overblikket over, hvor mange værgemål den enkelte faste værge er tildelt.

Positivt med lettere adgang til værgeskift (nyt stk. 3 i værgemålsloven § 12)

Ældre Sagen bakker op om forslaget om en lettere adgang til værgeskift. Vi har fået
en del henvendelser fra pårørende, som af personlige årsager havde været
forhindret i at påtage sig værgemål ved værgemålets etablering, men nu var klar.

Positivt at formuen fremover skal anvendes til gavn for personen (værgemåls- loven § 25)

Ældre Sagen bifalder forslaget om, at en eventuel formue fremover skal anvendes
til gavn for den, der er under værgemål i stedet for, at det er et selvstændigt formål
at bevare formuen. Ældre, som igennem et langt liv har lagt til side til alderdommen,
begrænses på nuværende tidspunkt i forhold til at kunne forsøge tilværelsen.
Samtidig pålægges mange pårørende i dag at stille egen økonomi til rådighed for,
at den ældre under værgemål kan få ny vinterfrakke, give barnebarnet en
konfirmationsgave m.v.

Ældre, som er under værgemål, kan både have behov for nyanskaffelser og have en
årelang praksis med at give gaver til familie og andre - præcis som alle andre har.
Det er kun naturligt, at formuen fremover skal anvendes til gavn for personen under
værgemål – også selvom forbruget har et præg af luksus.

Der er fortsat behov for effektivt tilsyn med værger (værgemålsloven § 39)

I forlængelse af ovenstående finder vi det bekymrende, at tilsynet med værger
svækkes, idet godkendelsen i Familieretshuset fjernes samtidig med et forringet
tilsyn. Vi er dermed bekymrede for risiko for misbrug.

Efter vores opfattelse er det for vidtgående at ophæve bestemmelsen i værgemåls-
lovens § 39, samtidig med at værger ikke længere automatisk skal indsende
regnskab. Forslaget medfører således, at der ikke er en løbende kontrol med
værgerens dispositioner og dermed heller ikke megen beskyttelse af den værgede.
Indførelse af den foreslåede bødestraf kan efter Ældre Sagens opfattelse ikke
opveje forringelsen for den værgede. Bødestraf forudsætter dels, at der er midler
at hente hos værger, og dels skal der være en forudgående sagsbehandling inden

et evt. bødeforlæg. Ældre Sagen mener i øvrigt heller ikke, at de foreslåede justeringer bidrager til større selvbestemmelse for mennesker under værgemål. Der er tale om nogle af samfundets allermost svækkede ældre mennesker og andre, der har brug for den allerstørste beskyttelse, hvorfor begrundelsen om større selvbestemmelse forekommer besynderlig og uden sammenhæng med virkeligheden.

Vi er særligt bekymrede for forslaget om, at der fremover alene skal foregå tilsyn ved stikprøvekontrol. Vi frygter, at der bliver et meget lille antal tilsyn om året for netop at frigive ressourcer til nedbringelse af sagsbehandlingstiden. Hvis tilsyn fremover skal foregå ved stikprøve, er det afgørende for retssikkerheden, at der stilles klare krav til stikprøvens størrelse, så samtlige værger gennemgås af tilsyn med passende interval. Samtidig mener vi, at der skal sikres hurtig opfølgning på alle typer af beklæmningsskrevninger – uanset afsender.

På baggrund af ovenstående mener vi, at tilsynet med værgerne ikke bør lempes i den grad, som foreslås i lovforslaget. Vi mener, at tilsyn med værger bør tilrettelægges, så den enkelte værgede sikres en langt mere effektiv beskyttelse mod misbrug end det foreslåede.

Attest kan sidestilles med fremtidsfuldmagt og værgemål (Serviceloven § 136e)

Ældre Sagen mener, at det er et ganske fint forslag at sidestille pårørendeattesten med fremtidsfuldmagt og værgemål ift. servicelovens § 136e om trygheds-skabende velfærdsteknologi.

Vi mener, at der med fordel kan indføres en tilsvarende regel i forhold til servicelovens regler om flytning uden samtykke i § 129 og § 136f, så attesthaver kan indgå på lige fod med fremtidsfuldmagtshaver og værger i forbindelse med flytning uden samtykke. Vi mener, at dette forslag kan bidrage til at lette sagsbehandlingstiderne i Familieretshuset.

Ældre Sagen foreslår alternativt yderligere ændringer af serviceloven

Som alternativ løsning til at sidestille attesthaver med fremtidsfuldmagtshaver og værger i forbindelse med flytning uden samtykke, foreslår vi at opgive kravet om værgebeskikkelse eller ikraftsat fremtidsfuldmagt som absolut betingelse for indflytning i plejebolig efter servicelovens §§ 129 og 136f, medmindre der i øvrigt er en selvstændig grund til værgebeskikkelse eller ikraftsættelse af fremtidsfuldmagt, fx hvor der ikke er pårørende eller fuldmægtige, eller der er konflikter blandt de pårørende ift. flytningen. Det er vores opfattelse, at der med servicelovens regler om Familieretshusets afgørelseskompetence i disse sager - sammenholdt med reglerne om advokatbistand, de materielle betingelser for flytningen og krav til sagsbehandlingen tillige med de forvaltningsretlige krav til sagsbehandling - er tilstrækkelig retsbeskyttelse (og retssikkerhed) uden obligatorisk værgebeskikkelse eller ikraftsættelse af fremtidsfuldmagt.

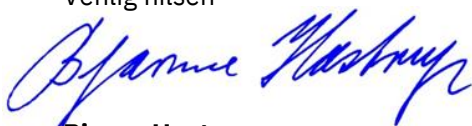
Begrundelsen for ovenstående er, at vores forslag om at opgive kravet om værgebeskikkelse eller ikraftsat fremtidsfuldmagt som betingelse for indflytning i plejebolig kan løse det store problem med den lange sagsbehandlingstid i

Familieretshuset ved etablering af værgemål i forbindelse med indflytning i plejebolig og ved ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter. Vi har i Ældre Sagens telefoniske rådgivning hørt mange eksempler fra fortvivlede pårørende om ulykkelige situationer, hvor svækkede ældre er blevet så dårlige, at de ikke længere kan få den nødvendige hjælp i hjemmet. Selv om der er en ledig plejebolig, kan de ikke flytte ind, medmindre et værgemål er etableret eller en fremtidsfuldmagt er sat i kraft. Sagsbehandlingstiden i Familieretshuset er således i sig selv problemskabende, og spørgsmålet er, om det vil skabe et retssikkerhedsmæssigt underskud at fravige det absolutte krav om enten værgebeskikkelse eller en ikraftsat fremtidsfuldmagt.

Der vil selvfølgelig stadig kunne være brug for værgebeskikkelse eller ikraftsættelse af fremtidsfuldmagt i tilknytning til flytteafgørelsen efter servicelovens regler, hvis der ikke i forvejen er oprettet en generalfuldmagt. Det kan fx være ifm. underskrivelse af lejekontrakt, opsigelse af lejemål, betaling af indskud og kontakt med forskellige myndigheder. Men det bør ikke være som betingelse for selve beslutningen om flytningen til plejebolig, som jo er begrundet i behovet for nødvendig pleje og omsorg, som ikke længere kan varetages i den hidtidige bolig.

Ældre Sagen stiller sig gerne til rådighed for yderligere drøftelser.

Venlig hilsen

Bjarne Hastrup
Adm. direktør